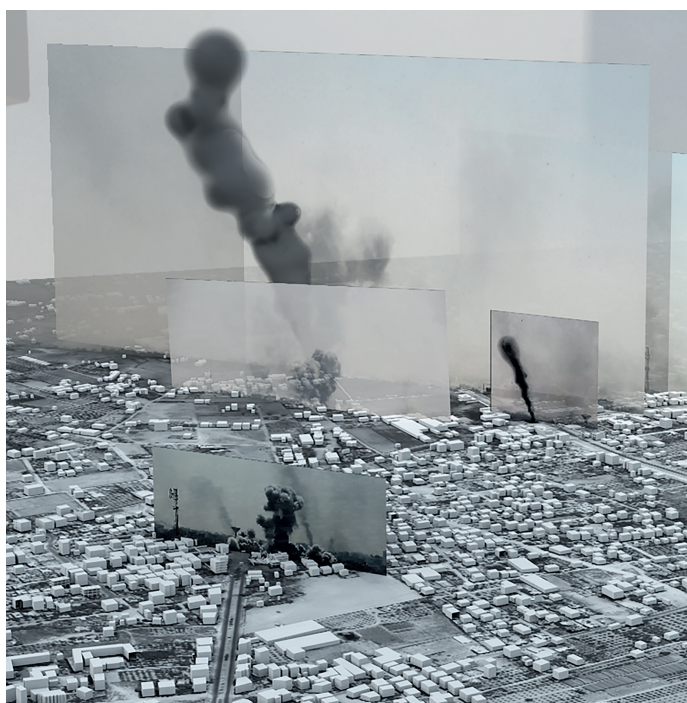


Forensic Architecture

Cap a una estètica investigativa

Exposició del 28 d'abril al 15 d'octubre de 2017



The Architectural-Image-Complex, Rafah: Divendres negre, Forensic Architecture, 2015.

FORENSIC ARCHITECTURE. CAP A UNA ESTÈTICA INVESTIGATIVA presenta l'obra dels arquitectes, artistes, cineastes i periodistes d'investigació que integren l'agència Forensic Architecture (Arquitectura Forense), així com la dels seus col·laboradors i convidats. Creada el 2010, Forensic Architecture se serveix d'anàlisis arquitectòniques, maquetes i animacions com a eines d'investigació, principalment per a la producció i presentació de proves espacials en el context dels conflictes armats i les lluites polítiques. Aquestes proves es presenten en àmbits polítics i legals, incloent-hi tribunals internacionals, comissions de la veritat i fòrums per al desenvolupament humà i mediambiental.

Aquests dos termes, «arquitectura» i «forense», s'inscriuen en uns marcs disciplinaris ben establerts. En unir-se, alteren mútuament el seu significat i donen peu a una modalitat de pràctica diferent. Mentre que l'arquitectura hi aporta un mètode essencial d'investigació, la ciència forense requereix que els arquitectes prestin la màxima atenció a la materialitat de l'entorn construït, així com a la seva representació en els mitjans de comunicació.

Aquesta exposició ocupa bona part de la segona planta del museu. La paret de cent metres de longitud que travessa les tres sales de la mostra s'ha concebut com un extens assaig que es fa ressò de les investigacions incloses a les sales. S'hi presenta la mena de reflexió teòrica i metodològica que l'estètica investigativa contemporània exigeix avui dia. Les investigacions s'organitzen en funció de la seva escala: comencen pel cos humà i s'amplien a habitacions, edificis i ciutats fins a abastar territoris i oceans, des de la microanàlisi fins a l'escala planetària –l'objecte final de l'anàlisi forense, que el canvi climàtic induït per l'home ha transformat simultàniament en una construcció i una ruïna.

Alhora que explora el desenvolupament i la transformació de la pràctica investigativa que li dóna nom, l'exposició ens desafia a considerar com les pràctiques artístiques contemporànies i les tecnologies digitals poden servir per afrontar la realitat de la postveritat.

Eyal Weizman i Rosario Güiraldes

PROPOSICIÓ

EN AQUESTA SALA ES DELINEA el marc teòric i històric en el qual opera Forensic Architecture. Subratlla els mètodes, les assumpcions i el vocabulari crític més rellevants en aquest camp, alhora que n'assenyala també les limitacions, els problemes potencials i les contradiccions.

El gir forense

En les últimes dècades, les exhumacions forenses de víctimes de guerra han esdevingut un poderós recurs en l'àmbit històric, polític i legal. Des que a mitjans dels anys vuitanta es va iniciar la campanya per identificar els desapareguts durant la «guerra bruta» a l'Argentina, el treball d'investigació dels equips d'antropologia forense s'ha estès a diverses regions. Aquest gir cap a la pràctica forense, però, no va produir cap escenari on l'objecte sòlid proporcionés una alternativa estable i segura a les incerteses i ambigüitats humanes. Sovint les troballes forenses eren inconclusives i la pràctica com a tal està invariablement polititzada. La sentència condemnatòria depèn de les forces i tècniques de presentació i demostració, així com de la política i la retòrica. (Amb Thomas Keenan.)

Pèrits polítics

L'arquitectura forense recorre sovint a enginyers tècnics perquè avaluin els danys dels edificis i la integritat estructural en contextos legals. Per a aquests analistes, els edificis no són entitats estàtiques. La seva forma experimenta contínues transformacions on queden enregistrades influències externes. Els enginyers consideren els edificis com una organització de la matèria que està exposada a complexos processos de formació, com a matèria en formació, com a informació. Els edificis són com sensors, perquè registren les condicions mediambientals que els envolten: contenen o emmagatzemen aquestes forces en les seves deformacions materials.

Abans i després

Les fotografies de l'abans i el després constitueixen l'encarnació del temps forense. Enquadren el buit d'un esdeveniment mostrant els estadis que l'han precedit i que l'han succeït. Aquesta forma de presentació sorgeix de les limitacions dels processos fotogràfics primitius. Els segons d'exposició necessaris per fer una fotografia a mitjans del segle XIX eren excessius per enregistrar figures en moviment o accions sobtades. El resultat era que les persones retratades acostumaven a aparèixer desdibuixades sobre el fons de la imatge; només es podien enregistrar els elements estàtics. El fet que l'esdeveniment violent no aparegui en la representació és similar a la manera en què un record traumàtic és eliminat selectivament de la memòria. Cal que prestem atenció, doncs, no sols a allò que es veu a les fotografies, sinó també a la matèria on està enregistrar, una arqueologia que es vincula a la materialitat de les imatges. (Amb Ines Weizman.)

Forensis

Forensis («relatiu o pertanyent al fòrum») és l'arrel llatina del terme *forense*. El fòrum romà era un espai multidimensional de negociació i recerca de la veritat on tant les persones com els objectes participaven en la vida política, la llei i l'economia. Amb l'adveniment de la modernitat, el significat de *forense* es va anar restringint progressivament al domini de la legislació i a l'ús de la medicina als tribunals. Avui dia, la ciència forense és essencial en la manera en què els Estats governen els ciutadans i mantenen l'ordre públic. Recuperant el significat més ampli de *forensis*, l'arquitectura forense intenta activar el potencial de la ciència forense com a pràctica contrapolítica. Invertint la direcció de l'escrutini forense, prova de designar un camp d'acció en el qual tant els individus com les organitzacions independents puguin fer front als abusos de poder per part dels Estats i les corporacions en contextos de lluita política, conflictes armats i canvi climàtic.

Estètica investigativa

Els fotògrafs, realitzadors cinematogràfics i artistes han col·laborat amb les organitzacions de drets humans des del naixement d'aquest moviment a mitjans dels anys setanta. Amb algunes excepcions destacades, la producció artística s'ha mantingut com un fenomen extern i merament il·lustratiu respecte a l'autèntic treball investigador. Forensic Architecture pretén allunyar-se d'aquest ús de les arts i emprar les sensibilitats estètiques com a recursos per a la investigació.

INVESTIGACIONS

EN AQUESTA SALA ES PRESENTA EN DETALL una selecció de casos recents endegats per Forensic Architecture i els seus col·laboradors. S'hi inclouen les respostes, negacions i atacs que l'obra ha suscitat.

Llindar de detectabilitat

Un forat no és només l'absència d'alguna cosa. Conté molta més informació que la matèria que l'envolta. La raó és que un forat representa informació tant pel que fa a la materialitat que perfora com a la forma que adopta l'absència. Alguns míssils disparats amb drons travessen les teulades dels edificis fent-hi un forat abans que la càrrega explosiva esclati, un cop a dins. La mida del forat fet pel míssil és més petita que un sol píxel en la màxima resolució que permeten les imatges per satèl·lit disponibles públicament. El forat se situa, doncs, en el «llindar de visibilitat». Potser només es pot detectar per una lleugera variació de color: un sol píxel més fosc, per exemple. Això té implicacions directes per a la documentació d'atacs amb drons a través d'imatges per satèl·lit, que sovint és l'únic mitjà de què disposen els investigadors per «acostar-se» a l'escena. Quan la figura es dissol en el conjunt de la imatge, les condicions –legals, polítiques i tècniques– de deteriorament de la imatge esdevenen un material rellevant per a la investigació forense.

Arquitectura de la memòria

Quan presten declaració, les víctimes de violència extrema es veuen obligades a reviuir i reconstruir els pitjors moments de les seves vides. Les víctimes poden recordar el que va passar abans d'un incident traumàtic o després, però com més en acostem al nucli dels fets, més elusiva es torna la memòria. Aquests testimonis acostumen a estar marcats per pèrdues de memòria propenses a induir interpretacions errònies. Sovint és en aquestes llacunes i curtcircuits de la memòria –en el silenci, la confusió o el terror absolut– on s'assenta el trauma del testimoni. Paradoxalment, són les imperfeccions de la declaració les que testimonien l'acte violent.

El complex d'imatges arquitectòniques

El gran nombre d'imatges i vídeos que avui dia es generen arran d'un incident comporta que, per visionar les imatges, calgui entendre la relació que s'estableix entre elles. Observem les fotografies com a portes d'accés a d'altres fotografies. La majoria dels vídeos que s'acaben emetent pels mitjans de comunicació contenen, en un sol enquadrament, el perpetrador i la víctima. Però per a cada presa que els inclou tots dos, n'hi ha moltes més que ofereixen informació parcial. La seva relació amb les altres imatges i amb l'incident principal no és gens òbvia. El que anomenem *complex d'imatges arquitectòniques* és un mètode de muntatge que reuneix i encaixa les proves gràfiques disponibles en un entorn espacial. Pot utilitzar-se com un mecanisme òptic que permet a l'espectador de contemplar l'escena del crim com un conjunt de relacions entre imatges en el temps i en l'espai.

El mar com a assassí i com a testimoni

Si la geografia, etimològicament, expressa la possibilitat d'escriure i, per tant, de llegir la superfície de la Terra per desxifrar el que s'hi ha esdevingut, el territori líquid del mar desafia tant l'anàlisi espacial dels entorns marítims com la seva representació. En conseqüència, el mar es percep sovint com l'última frontera, més enllà de la visibilitat i la llei. La mort en alta mar de tants migrants il·legalitzats sembla demostrar aquesta realitat contemporània. (Charles Heller i Lorenzo Pezzani.)

Ground truth o «veritat terreny»

La veritat terreny és un procés utilitzat pels meteoròlegs, els especialistes en detecció remota i els intèrprets aeris per calibrar l'anàlisi des de la superfície de la imatge a la superfície del terreny. Aquest mètode sorgeix de la necessitat d'establir una correspondència exacta entre les fotografies aèries i la realitat del terreny que capten. Per arribar a la veritat terreny, un intèrpret d'imatges aèries ha de mesurar i comparar els elements del terreny amb els elements que componen la imatge. La fotografia feta amb estels, un mètode que permet enregistrar l'escena mitjançant un estel que vola a una altura determinada, és idònia per obtenir veritat terreny, perquè el reconeixement aeri es du a terme mentre el fotògraf té els peus en terra ferma, cosa que permet establir una escala coneguda.

CENTRE FOR CONTEMPORARY NATURE

AQUESTA SALA PRESENTA INVESTIGACIONS que sondegen el llindar entre la violència humana i el medi ambient, en especial al llarg de la línia global dels boscos dels tròpics.

Centre for Contemporary Nature

El Centre for Contemporary Nature aborda la relació entre cultura, política i el concepte actual de «natura». Lluny d'aquell cíclic teló de fons damunt el qual es desplegava la història humana, avui dia la «natura» es transforma a la mateixa velocitat que la història humana, en un circuit de retroalimentació cada vegada més accentuat, les conseqüències del qual estan fora de control. Aquest embull és el que denominem «natura contemporània». Si després de la Segona Guerra Mundial van proliferar els Centres de Cultura Contemporània, els reptes que planteja avui el canvi climàtic fan necessària la creació de Centres de Natura Contemporània (CNC).

Violència mediambiental

Al llarg del segle passat, els Estats, així com les organitzacions estatals i supraestatals, han conceptualitzat casos de víctimes massives en un marc més «familiar» de violència exercida pels humans sobre els humans. Ara bé, si tenim en compte la probabilitat creixent que les catàstrofes contemporànies siguin el resultat de la destrucció mediambiental i el canvi climàtic, haurem de concloure que cal desenvolupar un conjunt de noves categories i eines per descriure les formes de destrucció indirectes, difuses i distribuïdes en l'espai i el temps.

Exposició coproduïda pel MACBA Museu d'Art Contemporani de Barcelona i el MUAC, Museo Universitario Arte Contemporáneo, Ciutat de Mèxic.

Una exposició de: Forensic Architecture
Director: Eyal Weizman
Comissària: Rosario Güiraldes
Conceptualització: Eyal Weizman, Rosario Güiraldes, Anselm Franke, Christina Varvia

l'internationale

Amb el suport del Programa Cultura de la Unió Europea



Cultura

Publicació

Forensic Architecture. Hacia una estética investigativa.
Textos de Cuauhtémoc Medina i Ferran Barenblit, Eyal Weizman, Rosario Güiraldes, i una selecció d'investigacions. Barcelona: MACBA; Ciutat de Mèxic: MUAC/UNAM, 2017.

Visites comentades

(a partir del 5 de maig)
Consulteu els horaris i idiomes a www.macba.cat.

Dia Internacional dels Museus i Nit dels Museus

Consulteu programació especial a www.macba.cat.

Conversa inaugural

Evidència, activisme i llei en l'era de la postveritat
Baltasar Garzón conversa amb Yolanda Álvarez i Manuel Vergara, amb la participació de Rosario Güiraldes, Christina Varvia i Eyal Weizman (Forensic Architecture)

Dijous 27 d'abril, 17.30 h.
Auditori Meier. Entrada lliure. Aforament limitat. Amb traducció simultània. Activitat retransmesa en streaming.

Parlem de...

El rol del document: mobilitzant arxius

A càrrec de Julia Ramírez Blanco

Dissabtes 29 d'abril i 3 de juny, 19 h.
Sales del museu. 5 €.
Gratuït amb carnet Amic. Amb inscripció prèvia.

Seminari

Arquitectura forense **Amb Matthew Fuller, Hannah Meszaros Martin, Susan Schuppli i Eyal Weizman**

Dimecres 14 de juny. 5 €.
Gratuït amb carnet Amic. Amb inscripció prèvia. Activitat retransmesa en streaming.

Horaris

Dilluns, dimecres, dijous i divendres, d'11 a 19.30 h (del 25 de juny al 24 de setembre, d'11 a 20 h)
Dimarts no festius, tancat
Dissabtes, de 10 a 21 h
Diumenges i festius, de 10 a 15 h

L'entrada al museu té validesa durant un mes. Activeu-la a la recepció i torneu tantes vegades com vulgueu.

MACBA

Museu d'Art Contemporani de Barcelona

Plaça dels Àngels, 1
08001 Barcelona
www.macba.cat

Segueix-nos



#forensicarchitecture

Mitjans col·laboradors



CATALUNYA
RÀDIO